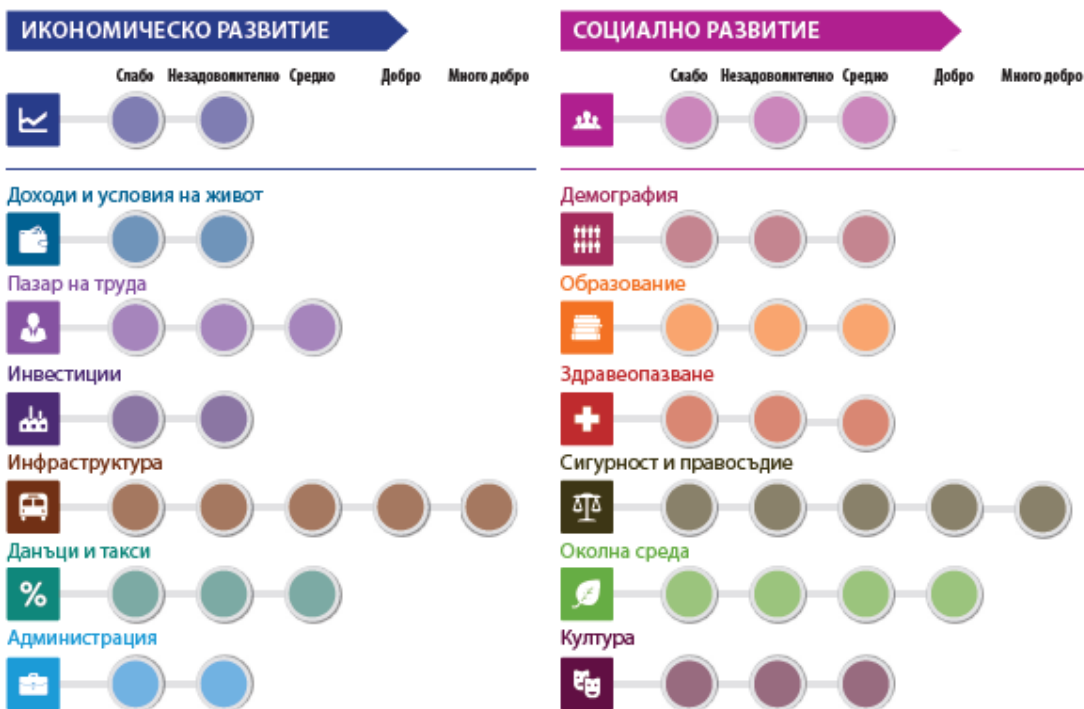

ОБЛАСТ ШУМЕН

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Шумен продължава да нараства, но увеличението му остава по-ниско от това в останалите области. Заетостта в областта се повишава, но остава по-ниска от средната, а безработицата намалява, но е значително по-висока от средната. По-бързото подобряване на пазара на труда в областта е ограничено от сравнително неблагоприятната образователна структура на работната сила. Бизнес и инвестиционната активност в област Шумен е сравнително ниска. Шумен е областта с най-висок дял на автомагистралите и първокласните пътища, което предопределя сравнително високото качество на пътищата в областта. През 2018 г. никой от разглежданите местни данъци и в общините в област Шумен не се увеличава. Въпреки сравнително високата и нарастваща прозрачност в областта, самооценките на местната администрация за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ са по-ниски от средните за страната.

Населението в област Шумен не прави изключение от общата тенденция към застаряване на населението. Оценка на зрелостните изпити продължават да са сравнително ниски. Относителният брой на общопрактикуващите лекари в областта остава близък до средния за страната, но специалистите продължават да са значително по-малко. Шумен е и сред областите с най-малка леглова база, което обяснява сравнително ниския брой на преминалите за лечение болни. Натовареността на окръжния съд в Шумен е сравнително ниска, а правораздаването – относително бързо. Сравнително слабата урбанизация на областта обяснява и относително ниската свързаност на населението с обществена канализация. Интересът към музеите и библиотеките в областта продължава да е висок.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Шумен продължава да нараства и през 2016 г., но подобно на последните няколко години увеличението му остава по-ниско от това в останалите области. Заплатите и доходите в областта също нарастват и през 2016 година. Ръстът на средногодишния доход на лице от домакинството в областта силно се забавя през 2017 г., което е придружено със скок в нивото на бедността. Както делът на населението, живеещо с материални лишения, така и този на населението, живеещо под линията на бедност за страната се увеличават значително и разликите със средните за страната стойности стават още по-големи.

През 2017 г. ръстът на икономическата активност в областта е малък, но коефициентът остава по-висок от средния за страната. Същевременно, заетостта се повишава, но остава по-ниска от средната (62,7% при 66,9% в страната), а безработицата намалява, но остава значително по-висока от средната (15,9% при 6,2% в страната). По-бързото подобряване на пазара на труда в областта е ограничено от сравнително неблагоприятната образователна структура на работната сила. През 2017 г. населението на възраст 25-64 г. с висше образование в областта е 23% (при 28% в страната), а с основно и по-ниско образование – 30% (при 17% в страната).

Бизнес и инвестиционната активност в област Шумен е сравнително ниска. Броят на нефинансовите предприятия остава 39 на хиляда души от населението (при 57 на хиляда души в страната), а разходите за придобиване на дълготрайни материални активи се свиват до 1 385 лв. на човек (при 2 488 лв. на човек в страната) през 2016 година. Същевременно, през 2016 г., за втора поредна година, в областта няма повишаване на относителния обем на чуждите инвестиции и те са значително по-ниски от средните за страната. Към края на годината чуждестранните преки инвестиции в предприятията в област Шумен са 591 евро на човек при 3 310 евро на човек в страната. Усвояването на европейски средства в областта нараства, но също остава по-ниско от средното за страната. Към 30 юни 2018 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в област Шумен е 1 231 лв. на човек (при 1 543 лв. на човек в страната). В рамките на областта най-много усвоява община Нови Пазар.

Гъстотата на пътната и железопътната мрежи в област Шумен е по-висока от средната за страната. Шумен е и областта с най-висок дял на автомагистралите и първокласните пътища в пътната мрежа – 36,2% (при 18,7% средно в страната). Този показател предопределя сравнително високото качество на пътищата в областта. През 2017 г. делът на пътната настилка в добро състояние е 54% при средно 40% общо за страната. Достъпът и използването на интернет в областта се увеличават значително през 2017 г. и стойностите им стават чувствително над средните за страната.

През 2018 г. никой от разглежданите местни данъци в общините в област Шумен не се увеличава. Усреднените за общините в областта ставки върху недвижимите имоти на юридическите лица, върху търговията и върху таксиметровия превоз са значително по-ниски от средните за страната. Същевременно, общините в областта поддържат сравнително по-високи нива на данъците върху прехвърлянето на собственост и превозните средства. Размерът на таксата за битови отпадъци в общините в областта също е по-ниска от средните нива.

Оценката за активната прозрачност на органите на местното самоуправление в област Шумен се повишава и през 2018 г. и за втора поредна година е по-висока от средната в страната. В рамките на областта най-прозрачна е община Никола Козлево, следвана от общините Хитрино, Шумен и Смядово – всички с оценка над 70%. Най-ниска оценка тази година получава община Венец – под 40%. Въпреки сравнително високата и нарастваща прозрачност в областта, самооценките на местната администрация за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ са по-ниски от средните за страната. По-ниско остава и покритието на кадастъра в областта през 2017 г. след като средното ниво за страната нараства.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Населението в област Шумен не прави изключение от общата тенденция към застаряване на населението. Коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това на 0-14 г. се влошава изключително бързо (с около 20 п.п. за последните пет години при ръст от около 5 п.п. в страната) и за първи път през 2017 г. е по-висок от средния за страната. През 2017 г. коефициентът на естествен прираст рязко намалява, след ръст през предходната година, и отново е по-нисък от средния за страната. Коефициентът на механичен прираст пък е малко по-висок, а през последните 4 години в общината има повече изселени, отколкото заселени. Шумен е сред областите със сравнително ниска урбанизация. 61,5% от местното население е градско (при 73,5% в страната), което предопределя и сравнително ниската гъстота на населението.

Въпреки че нетният коефициент на записване на населението в V-VIII клас в областта нараства през 2017 г., ръстът в страната е по-висок и стойността му за първи път изпреварва тази в Шумен. Дяловете на второгодниците и отпадналите от основното и средното образование в областта остават съизмерими със средните нива в страната. Оценките на зрелостните изпити, обаче, продължават да са сравнително ниски. На матурата по български език и литература през 2018 г. учениците в областта постигат среден успех от 3,77 (при 4,24 в страната), а слабите оценки са 6,4% (при 5,9% в страната). Относителният брой на студентите в областта остава по-висок от средния за страната.

Относителният брой на общопрактикуващите лекари в областта остава близък до средния за страната, но специалистите продължават да са значително по-малко спрямо населението и през 2017 година. Шумен е и сред областите с най-малка леглова база. И през 2017 г. броят на леглата в местните многопрофилни болници остава 2,8 на хиляда души от населението при 4,9 на хиляда души от населението в страната. Тези показатели обясняват сравнително ниския брой на преминалите за лечение болни – 134 на хиляда души (при 242 на хиляда души в страната) през 2017 година. Това означава, че вероятно местното население търси здравни грижи извън областта.

Натовареността на окръжния съд в Шумен е сравнително ниска, а правораздаването – относително бързо и през 2017 година. Един наказателен съдия в Шумен разглежда средно по 6,5 дела месечно (при 9,6 дела месечно на съдия в страната). Делът на приключените в тримесечен срок дела се повишава до 95,2 (при 90,6% в страната), а делът на висящите дела, въпреки че се увеличава, остава по-нисък от средния за страната. И през 2017 г. относителният брой на регистрираните престъпленията в областта е сравнително нисък, а разкриваемостта им – относително висока.

Сравнително слабата урбанизация на областта обяснява и относително ниската свързаност на населението с обществена канализация (59% при 76% за страната), както и на такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (55% при 63% за страната) и през 2016 година. Същевременно относителният обем на емисиите на въглероден диоксид в областта остава значително по-ниски от средни за страната – 30 тона на кв. км при 281 тона на кв. км в страната. Чувствително по-нисък е и относителният обем на образуваните битови отпадъци в областта.

Докато относителният брой на посещенията на местните кина и театри в област Шумен остава сравнително нисък и през 2017 г., интересът към музеите и библиотеките в областта продължава да е висок. Посещенията на музеите достигат 1 120 на хиляда души от населението (при 722 на хиляда души в страната), а на библиотеките – 922 на хиляда души (при 604 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област Шумен

Индикатори на икономическото развитие	2013	2014	2015	2016	2017
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	7 280	7 397	7 577	8 060	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4 333	4 387	4 772	4 845	4 855
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	7 405	7 968	8 505	9 026	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната, %	25,0	36,9	29,4	33,3	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15-64 години (%)	74,7	74,7	73,0	74,2	74,7
Коефициент на заетост на населението на 15-64 години (%)	55,1	58,7	58,5	61,3	62,7
Коефициент на безработица на населението на 15-64 години (%)	26,0	21,1	19,7	17,4	15,9
Дял на населението с висше образование, 25-64 г. (%)	21,3	24,2	24,0	21,9	22,6
Брой на нефинансови предприятия на 1000 души от населението	37	38	39	39	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1 333	1 499	2 030	1 385	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	609	591	590	591	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	49,8	48,2	65,6	57,5	77,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	36,3	35,1	42,5	55,9	54,4
Покритие на кадастъра (%)	19,8	19,8	30,0	30,0	30,0

Индикатори на социалното развитие	2013	2014	2015	2016	2017
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-4,6	-6,3	-6,5	-5,6	-7,6
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	0,4	-0,1	-0,3	-1,5	-1,1
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,0	4,1	4,0	4,0	4,1
Процент оценки на матурите по БЕЛ под среден 3,00	8,09	8,87	6,74	9,78	13,3
Нетен коефициент на записване на населението в V-VIII клас, %	82,4	81,3	80,0	78,4	86,0
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,5	88,1	89,6	88,9	88,5
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	147,7	151,7	148,0	135,4	134,1
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,3	9,0	9,4	9,0	10,0
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	54,5	51,4	55,1	62,7	58,9
Дял на висящите наказателни дела (%)	6,5	10,3	6,8	5,8	6,4
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадни води (%)	44,8	44,7	55,2	54,9	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата, тонове вредни емисии/кв. км	29,2	29,1	34,2	30,0	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	135	137	123	161
Посещения в театрите на 1000 души от населението	166	245	227	202	177